

# Co-educatie in perspectief

Over de samenwerking tussen  
politieonderwijs en regulier onderwijs





# Co-educatie in perspectief

Over de samenwerking tussen  
politieonderwijs en regulier onderwijs

# Vooraf

Op verzoek van de Politieonderwijsraad heeft het Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt (KBA) te Nijmegen een onderzoek uitgevoerd naar de samenwerking tussen het politieonderwijs en het reguliere onderwijs. Het project ging begin 2005 van start met een inventarisatie van de stand van zaken op dat moment. Deze inventarisatie bracht een aantal knelpunten in de uitvoeringspraktijk aan het licht, hetgeen voor betrokkenen aanleiding geweest is tot het nemen van initiatieven ter verbetering van de samenwerking. Eind 2006 heeft het KBA de betrokkenen opnieuw geraadpleegd, waarna de balans is opgemaakt. Het voorliggende rapport bevat een formatieve beschrijving van de huidige praktijk. De Politieonderwijsraad heeft het rapport in zijn vergadering van 16 maart 2007 vastgesteld.

Naar het oordeel van de Politieonderwijsraad hebben de activiteiten van het KBA een belangrijke stimulans gevormd voor de verdere ontwikkeling van de samenwerkingspraktijk. Het eindrapport vormt een belangrijke bouwsteen voor de Raad zelf bij het opstellen van een advies over de samenhang en samenwerking tussen het politieonderwijs en het regulier onderwijs. Andere bouwstenen zijn in eerdere projecten aangeleverd.

De Politieonderwijsraad spreekt hierbij zijn waardering uit voor het werk dat KBA heeft verzet. De Raad hoopt met onderhavige publicatie de bij de samenwerking betrokken partners verder te inspireren bij het invullen van de onderlinge samenwerking. Zowel de Politieacademie als de reguliere onderwijsinstellingen hebben aangegeven groot belang te hechten aan de samenwerking en hebben laten zien hiervoor inspanningen te willen verrichten. De Raad heeft de voorliggende publicatie aangeboden aan de ministers van BZK en Justitie.

*Prof. dr. J.M.G. Leune*  
*Voorzitter Politieonderwijsraad*

# Inhoudsopgave

<b>1 • Inleiding</b>	5
Achtergronden	5
Opbouw van het rapport	6
Bouwsteen voor een POR-advies	6
<b>2 • Management van wederzijdse verwachtingen</b>	7
Verschillende 'werelden'	7
Elkaar leren kennen-vertrouwen-samenwerken	7
De politiek-conjuncturele context	7
Matching in de co-educatie: structurering en cultuur	8
Momentopname begin 2005 als katalysator	8
<b>3 • Duiding van de praktijk: verklaringsgronden</b>	9
Samenwerking multi-interpretabel	9
Kwaliteit van communicatie en feedback	9
De inhoudelijke dimensie	10
<b>4 • Perspectieven op (verdere) versterking</b>	13
Dóórontwikkeling: nieuwe initiatieven	13
Aanscherping van het perspectief	13
Een structuurgerichte lijn	14
Een procesgerichte lijn	14
Een productgerichte lijn	14
<b>5 • Slotbeschouwing</b>	15
<b>Bijlage 1: Werkdocumenten en workshop</b>	16



# Inleiding

Het voorliggende rapport bevat een weergave op hoofdlijnen van de stand van zaken in de samenwerking tussen politieonderwijs en regulier onderwijs. Het is het resultaat van een project dat in opdracht van de Politieonderwijsraad (POR) is uitgevoerd door het Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt (KBA).

## Achtergronden

In 2002 is gestart met een volledig nieuw samenhangend stelsel van politieonderwijs. De belangrijkste pijlers van dit nieuwe stelsel zijn:

- het politieonderwijs is competentie- en praktijkgericht: in het onderwijs staan de competenties die in de beroepspraktijk nodig zijn centraal;
- het onderwijs kent een duale opzet: studenten leren afwisselend in de beroepspraktijk en binnen een opleidingsinstituut;
- er wordt diplomagelijkwaardigheid met het regulier beroepsonderwijs nagestreefd, als middel om de flexibiliteit van het politieonderwijs te vergroten;
- het onderwijs wordt in partnership ontwikkeld en uitgevoerd: onder regie van de Politieacademie (PA) werken korpsen, geselecteerde ROC's en Hogescholen en hoogleraren van een aantal universiteiten aan de vormgeving van het competentie-gerichte politieonderwijs.

De samenwerking tussen politieonderwijs en regulier onderwijs vormt de uitdrukking van met name laatstgenoemde pijler. Deze samenwerking was reeds in het ontwerp van het nieuwe stelsel (PO 2002) voorzien. In het kader van het zogenaamde TOP-overleg – de voorbereiding van PO 2002 – is in 1999 het besluit genomen om samen te gaan werken met het reguliere onderwijs. Die samenwerking heeft vanaf 2000 structureel vorm gekregen in een samenwerkingsovereenkomst met een zevental 'aangewezen' ROC's en een drietal 'aangewezen' HBO-instellingen.

Belangrijke beweegredenen voor de samenwerking waren en zijn:

- om de politie als interessant werkveld onder de aandacht te brengen van een bredere groep jongeren en daarmee het rekruteringspotentieel voor de politie te vergroten en te diversificeren;
- om reeds tijdens hun opleiding studenten wederzijds te confronteren met de beroepspraktijk van en toekomstige beroepsbeoefenaren uit andere disciplines;
- om (daarmee tevens) in te spelen op de behoefte aan ketensamenwerking in het kader van integraal veiligheidsbeleid en/of gebiedsgebonden werk.

Genoemde beweegredenen kunnen alle worden gebundeld onder het label 'vermaatschappelijking'. Het streven was en is om daaraan vorm en inhoud te geven, niet alleen door co-educatie in enge zin – het gezamenlijk uitvoeren van opleidingen – maar ook door de gezamenlijke ontwikkeling van opleidingsprogramma's en kennisdomeinen, en door onderlinge kennisdeling.

### **Opbouw van het rapport**

Dit rapport bevat een formatieve beschrijving van de huidige stand van zaken in de samenwerking. Het is gebaseerd op een tweetal werkdocumenten alsmede op een afrondende workshop met betrokkenen uit het politieonderwijs en het regulier onderwijs (cfr. bijlage 1). Het rapport is verder als volgt opgebouwd.

Hoofdstuk 2 behandelt op hoofdlijnen hoe de samenwerking zich in de afgelopen jaren ontwikkeld heeft; het managen van wederzijdse verwachtingen is daarbij de centrale analyse/ingang. Hoofdstuk 3 stipuleert drie belangrijke verklaringsgronden ter duiding van twee jaar geleden geconstateerde knelpunten en fricties in de uitvoeringspraktijk. In hoofdstuk 4 wordt een schets gegeven van recente initiatieven en worden de perspectieven voor (verdere) versterking van de samenwerking geformuleerd.

Het rapport wordt afgerond met een slotbeschouwing in hoofdstuk 5.

### **Bouwsteen voor een POR-advies**

Het rapport dient als bouwsteen voor een advies van de POR over de samenhang en samenwerking tussen politieonderwijs en regulier onderwijs. Het is echter slechts één van de bouwstenen van het uit te brengen advies. Andere bouwstenen zijn eerder door de POR afgeronde projecten naar overeenkomsten en verschillen tussen politieonderwijs en regulier onderwijs, naar de niveau-indeling in de kwalificatiestructuur en naar de positie van niveau 1 binnen het samenhangend stelsel. De POR is voornemens haar integrale advies te baseren op alle vier projecten.



# Management van wederzijdse verwachtingen

## Verschillende 'werelden'

Vóór invoering van het nieuwe samenhangend stelsel waren het politieonderwijs en het reguliere onderwijs sterk van elkaar afgeschotte 'werelden'. Afgezien van ad hoc en incidentele samenwerking van het toenmalige LSOP als voorganger van de Politieacademie met enkele ROC's, hbo-instellingen en/of universiteiten – voornamelijk op contractbasis – waren er geen of nauwelijks 'doorlaat'-mogelijkheden tussen de schotten. De 'wereld' van het politieonderwijs en die van het regulier onderwijs zijn nogal verschillend. Dat gegeven is tevens een belangrijke achtergrond voor de uitwerking en implementatie in de praktijk van de meer structurele samenwerkingsafspraken die zo'n zes jaar geleden zijn gemaakt. Er is weliswaar een belangrijke stap voorwaarts gemaakt door de diploma-equivalente inrichting van het politieonderwijs, maar optimalisering in de praktijk van samenwerking tussen twee werelden is een proces dat de nodige tijd vraagt en niet van de ene op de andere dag gerealiseerd is. Dat geldt ook voor de samenwerking tussen politieonderwijs en regulier onderwijs.

## Elkaar leren kennen-vertrouwen-samenwerken

In de praktijk van de samenwerking bleken dan ook nogal wat fricties en knelpunten geconstateerd te kunnen worden, aldus een momentopname begin 2005. Deels spelen deze ook heden ten dage nog in meer of mindere mate een rol. Zij kunnen in belangrijke mate verklaard worden doordat betrokken partijen – politieonderwijs en regulier onderwijs – achteraf gezien elkaars werelden minder goed gekend hebben dan gedacht. De wederzijdse verwachtingen bleken minder goed op elkaar afgestemd en over elkaars mogelijkheden is onderling onvoldoende gecommuniceerd. Met andere woorden, het ontbrak op verschillende niveaus aan adequaat management van de wederzijdse verwachtingen. Daar komt bij het gegeven dat het regulier onderwijs zo'n 6 jaar geleden aan de vooravond stond van een ontwikkeling in de richting van competentiegericht onderwijs, een ontwikkeling die het politieonderwijs reeds had ingezet. Zeker voor de samenwerking tussen twee verschillende werelden als het politieonderwijs en het regulier onderwijs is het doorlopen van ontwikkelingsfasen volgens de bekende trits: elkaar leren kennen – vertrouwen opbouwen – samenwerken essentieel.

Wat zijn de belangrijkste barrières geweest in het ontwikkelingsproces ter implementatie van de samenwerking? Wat waren, anders gezegd, cruciale momenten/aspecten waarop wederzijdse verwachtingen en mogelijkheden beter met elkaar afgestemd hadden kunnen worden?

## De politiek-conjuncturele context

Een barrière manifesteerde zich heel nadrukkelijk in de sterke terugloop in de jaren 2003 tot 2005 van het aantal studenten aan de Politieacademie: de instroom bleef ver achter bij de berekende behoefte. Door forse inkrimpingen in haar personeelsbestand ten gevolge daarvan, afstoting van leslocaties e.d. is de interesse vanuit het politieonderwijs in de samenwerking wat weggeëbd. Het betrof een structureel gegeven in de conjunctureel-politieke context waarover toen ontegenzeggelijk onvoldoende met elkaar is gecommuniceerd.

Inmiddels is anno 2007 de situatie drastisch gewijzigd en wordt ingezet op een forse verhoging van de instroom én op upgrading van het opleidingsniveau. Hoewel dit laatste de sense of urgency om samen te werken versterkt, blijft de uitdaging staan niet alleen om over de betekenis van bewegingen in de conjunctureel-politieke context onderling te communiceren maar ook te streven naar een zodanige robuustheid in de samenwerking dat deze relatief ongevoelig is voor bewegingen in de politiek-conjuncturele context.

### **Matching in de co-educatie: structurering en cultuur**

Een andere belangrijke barrière manifesteerde zich concreet in de match tussen politieonderwijs en regulier onderwijs bij de inhoud en vormgeving van de nagestreefde co-educatie.

In de uitvoeringspraktijk van de co-educatie bleek dat de structurering van politieonderwijs en die van het reguliere onderwijs niet naadloos op elkaar aansloten en in elkaar grepen. Dit betreft bijvoorbeeld de onderwijskundige vormgeving van de co-educatie, de instroommomenten in de opleiding en het 'kwartiel-principe' dat overeengekomen was. Meer in het bijzonder betreft dit ook het gegeven dat het politieonderwijs geconfronteerd werd met grote organisaties in het reguliere onderwijs (ROC's en hbo-instellingen) die hun opleidingen qua inhoud en vormgeving elk op hun eigen wijze ingevuld hebben; de praktijk van het reguliere onderwijs stak met andere woorden net iets minder uniform in elkaar dan verwacht.

Daarnaast deden zich problemen voor tengevolge van cultuurverschillen tussen het politieonderwijs en het reguliere onderwijs. Deze kwamen met name tot uitdrukking in de sterk uiteenlopende samenstelling van elkaars studentenpopulatie. Studenten van de PA en die van het reguliere onderwijs hebben een uiteenlopende achtergrond en verschillen bovendien qua leeftijd, vooropleidingsniveau, deeltijd-/voltijd etc. nogal van elkaar. Dit gegeven was onvoldoende ingecalculerd in de wijze waarop vorm gegeven is aan de co-educatie. Bij de studenten zelf zat het belang van een actief en betrokken participatie in de co-educatie onvoldoende 'tussen de oren'.

De afgelopen periode is een herbezinningsproces op gang gekomen waarin partijen zich buigen over optimalisering van inhoud en vormgeving van de co-educatie.

### **Momentopname begin 2005 als katalysator**

In de momentopname van zo'n twee jaar geleden zijn knelpunten in de uitvoeringspraktijk gedetailleerd in kaart gebracht. Deze inventarisatie heeft een belangrijk katalyserende werking gehad. De bevindingen zijn voor betrokkenen aanleiding geweest om zich opnieuw te beraden en er zijn verbeter-initiatieven genomen. Dit kan als illustratief beschouwd worden voor het leer-/ontwikkelingsproces waarmee de implementatie van de samenwerking gepaard gaat én voor de wil bij partijen om ook metterdaad vorm en inhoud te geven aan (versterking van de) samenwerking.

# Duiding van de praktijk: verklaringsgronden

Op bestuurlijk niveau zijn indertijd samenwerkingsafspraken gemaakt tussen betrokken partijen. De eerder genoemde inventarisatie van twee jaar geleden heeft een forse 'gap' laten zien tussen die bestuurlijke afspraken en de uitvoeringspraktijk. De verklaring voor het ontbreken van het adequaat managen van de wederzijdse verwachtingen blijkt voornamelijk tot drie kernpunten te herleiden: de interpretatie van het begrip samenwerking, de werking van communicatie- en feedbackkanalen en een inhoudelijke dimensie. Een en ander kan geplaatst worden tegen de achtergrond van het schema verderop.

## **Samenwerking multi-interpretabel**

In de eerste plaats betreft dit onduidelijkheden over de precieze inhoud en betekenis van het begrip samenwerking en van afspraken daarover op bestuurlijk niveau. Deze waren voor verschillende interpretaties vatbaar, die zich in essentie toespitsten op de vraag of het diende te gaan om samenwerking in de zin van een opdrachtgever-opdrachtnemerrelatie dan wel in de zin van co-makership op basis van gelijkwaardigheid. In nogal wat uitvoeringspraktijken zijn bestuurlijke afspraken over samenwerking lang in eerstgenoemde betekenis geïnterpreteerd, en lijkt op uitvoerende niveaus die indruk soms nog steeds te bestaan. Bestuurlijk is onvoldoende scherp gedefinieerd wat de bedoeling was.

Inmiddels wordt voor betrokken partijen echter steeds duidelijker dat het in de kern om samenwerking in termen van co-makership zou moeten gaan, om gemeenschappelijkheid. De samenwerking zou uitdrukkelijk gericht dienen te zijn op het creëren van win-win-situaties, door het ontginnen en wederzijdse benutten van elkaars potentieel.

## **Kwaliteit van communicatie en feedback**

Nauw gerelateerd met het multi-interpretabele karakter van het begrip samenwerking is er een tweede verklaring. Die heeft te maken met de kwaliteit van de communicatie tussen de verschillende betrokken niveaus. Daarbij gaat het primair om het beleidsmatig ontbreken van houvast om het bestuurlijk kader van de gemaakte afspraken voor de uitvoeringspraktijk adequaat te beïncorporeren én vice versa voldoende feedback genereren vanuit ervaringen in de uitvoeringspraktijk naar beleidsmatige en bestuurlijke niveaus. Afgezien van het multi-interpretabele karakter van kaderafspraken op bestuurlijk niveau ontbrak het op het niveau van directies aan een beleidsmatige vertaalslag om handen en voeten te kunnen geven aan de samenwerking op uitvoeringsniveau. Met andere woorden: onvoldoende sturing. Bovendien was de feedback te weinig structureel georganiseerd en te veel afhankelijk van toevalligheden en/of de inzet van individuele personen. Nog anders gezegd: het ontbrak aan goed georganiseerde interactie tussen richten (bestuurlijk niveau), inrichten (directieniveau) en verrichten (uitvoerend niveau).

Ter adstructie van het ‘speelveld’ van de samenwerking en van potentiële samenwerkings- en afstemmingsrelaties kan onderstaand, sterk vereenvoudigd, schema dienst doen.

Op bestuurlijk niveau is zo’n 6 jaar geleden een samenwerkingsovereenkomst gemaakt, apart tussen PA en HBO-instellingen en tussen PA en ROC’s. De verticale lijnen in het schema duiden op de ‘gap’ tussen de verschillende niveaus; de horizontale lijnen duiden op het perspectief van samenwerking tussen PA enerzijds en ROC’s en HBO-instellingen gezamenlijk anderzijds. Zo’n perspectief zou uitstekend passen in het kader van doorlopende leerlijnen, van versterking van de beroeps(-onderwijs)kolom, van niveau-doorbrekende ontwikkelingsactiviteiten en van de regionale afstemming.

Behalve op de kwaliteit van de communicatie en de feedback tussen de onderscheiden niveaus kan verder gewezen worden op de behoefte aan minder diffuse en fluïde aanspreek-/verantwoordelijkheidspunten binnen de niveaus. Zo is bijvoorbeeld voor de samenwerking tussen PA en ROC’s op directieniveau het gegeven van belang dat ROC’s vaak meerdere organisatorische eenheden (vaak sectoren) kennen die in het kader van de co-educatie relevant kunnen zijn, met voor elke organisatorische eenheid een eigen directie. Voor het contact met de PA is één frontoffice op directieniveau belangrijk.

Overigens bleken ook gesprekspartners op verschillende niveau’s nogal eens te wisselen. Dat is in overleg- en samenwerkingsrelaties tussen organisaties een haast niet te vermijden verschijnsel en vraagt van alle betrokkenen de nodige flexibiliteit en veranderingsgerichtheid. Een belangrijke voorwaarde voor robuust co-makership op basis van gelijkwaardigheid lijkt vooral ook te liggen in vaste, organiek bepaalde aanspreekpunten en verantwoordelijkheden op elk van de niveaus.

#### **De inhoudelijke dimensie**

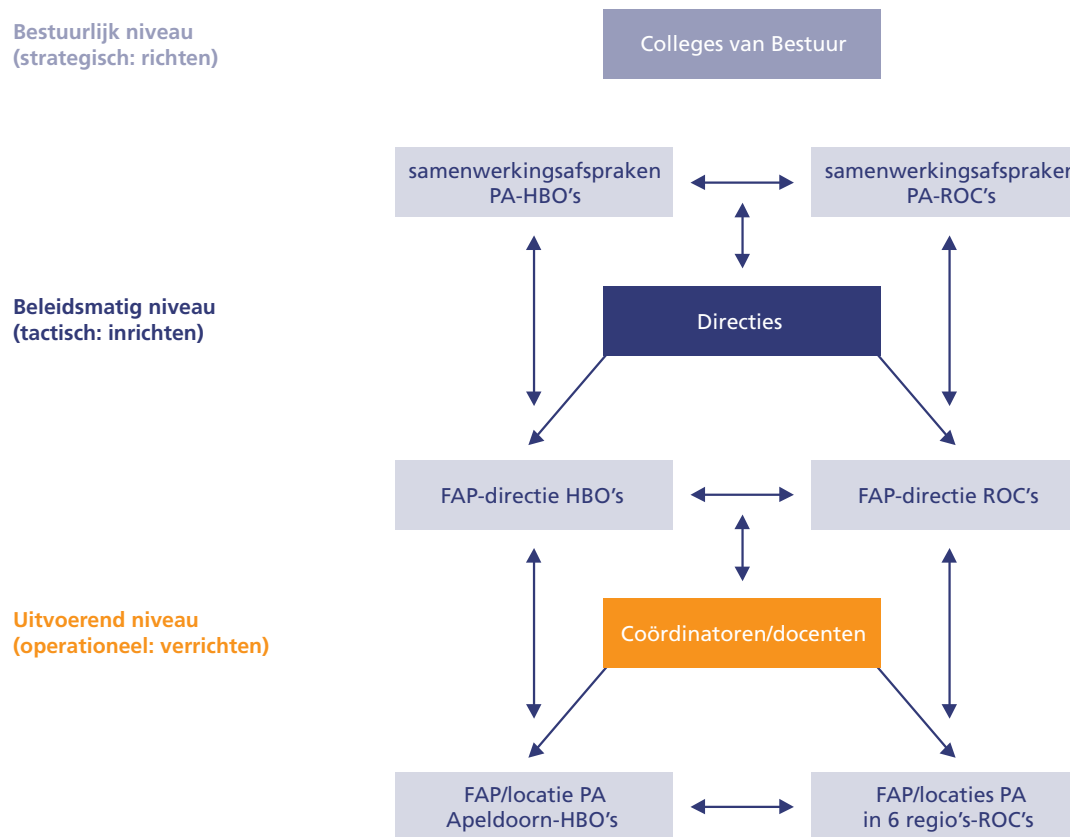
Onduidelijkheid over de precieze interpretatie van het begrip samenwerking en stokkende communicatiemechanismen zijn belangrijke verklaringen voor niet op elkaar afgestemde verwachtingspatronen van betrokken partijen. Een derde verklaringen grond ligt in het ontbreken van het in gemeenschappelijkheid ontwikkelen van een inhoudelijke ‘body of knowledge’.

De communicatie over de samenwerking beperkte zich hoofdzakelijk tot organisatorische aspecten van de co-educatie en strekte zich nauwelijks of niet ook uit tot de inhoudelijke dimensie van samenwerking. Duidelijk is dat de interesse van betrokken partijen zich uitdrukkelijk ook – en misschien wel bij uitstek – richt op de inhoud van de samenwerking, en dat het daarbij niet alleen gaat om co-educatie in de ‘enge zin’ van gezamenlijke opleidingen richten, inrichten en verrichten. In dit verband kan ook de vraag gesteld worden in hoeverre bij de aansturing van de samenwerking op uitvoerend niveau voldoende scherp de visie op de beroepen waarvoor wordt opgeleid en een heldere toekomstgerichte visie op het politievak doorklinken.

De inhoudelijke interesse richt zich ook in de bredere zin op het gezamenlijk (verder) ontwikkelen van voor beide partijen relevante inhoudelijke domeinen, zoals bijvoorbeeld de inhoud van interprofessioneel opleiden, het ontwikkelen van integraal veiligheidsbeleid, etc.

Serieuze aandacht van beide kanten juist voor de inhoudelijke dimensie werd node gemist en zou de drive bij betrokkenen tot samenwerking extra kunnen triggeren. Een belangrijk aandachtspunt in de communicatie over de samenwerking tussen PA en regulier onderwijs is de vraag naar verdere aanscherping van de wederzijdse behoefte wat betreft de inhoudelijke dimensie van samenwerking.

Bovengenoemde drie punten kunnen beschouwd worden als de belangrijkste verklaringsgronden voor het ontbreken van een adequaat management van wederzijdse verwachtingen, en geconstateerde knelpunten in de uitvoeringspraktijk van de samenwerking. Ceteris paribus duiden ze ook op de belangrijkste randvoorwaarden voor de verdere versterking van de samenwerking. In het navolgende hoofdstuk wordt aangegeven welke initiatieven inmiddels genomen zijn om de samenwerking te versterken en wordt het perspectief op verdere versterking geschetst.





# Perspectieven op (verdere) versterking

## Dóóronwikkeling: nieuwe initiatieven

Zoals gezegd heeft de inventarisatie van twee jaar geleden voor betrokken partijen als katalysator gewerkt voor een herbezinning op de samenwerking en inmiddels ook initiatieven gegenereerd ter (verdere) versterking daarvan. Structureel is beloftevol dat zowel in de samenwerking van de PA met de ROC's als met de HBO-instellingen inmiddels door middel van stuurgroepen (nieuw) leven geblazen wordt in het overleg op beleidsmatig niveau, dus tussen directies van betrokken instellingen. Op dit niveau zijn inmiddels tussen PA en ROC's eerste concrete afspraken gemaakt, met ook consequenties voor de uitvoeringspraktijk. Die manifesteren zich onder meer in concrete initiatieven in de regionale samenwerking tussen ROC's en locaties van de PA. Die samenwerking ontwikkelt zich in verschillende regio's, binnen samen scherper gestelde kaders. Voorbeelden van concrete initiatieven in een van de regio's zijn: de verbreding van het opleidingspakket voor co-educatie van een naar drie tot vijf ROC-opleidingen, het samen met de PA-locatie invulling geven aan competenties in opleidingen, kennismaking vóóraf van ROC-docenten op de PA-locatie en vice versa, en uitvoering van (delen van) de opleiding op de PA-locatie. Een voorbeeld van concrete initiatieven in een andere regio is dat een vijftal ontwikkelingsgroepen zijn geformeerd waarin de PA en het ROC beide participeren, met van beide zijden docenten en studenten.

Wat de samenwerking tussen PA en HBO-instellingen betreft is ongeveer een jaar geleden – samenvallend met het bestuurlijk overleg tussen betrokken CvB's – op directieniveau een stuurgroep in het leven geroepen. De afspraak is gemaakt om voortaan samen op te trekken en te zorgen voor onderlinge verbindingslijnen tussen beide gremia. Wat de samenwerking tussen PA en HBO-instellingen betreft wordt inmiddels onder meer nagedacht over alternatieve manieren om co-educatie vorm te geven. Concreet gaat het daarbij bijvoorbeeld om mogelijkheden om beschikbare leerroutes en programma's via leerrecht-/voucherachtige constructen open te stellen voor elkaars studenten, de mogelijkheid van gemeenschappelijke minors, de inschakeling daarbij van samenwerkende lectoren van beide zijden. Inmiddels draaien docenten als gastdocenten mee en wordt in samenwerking met de PA gewerkt aan de actualisering van proeven van bekwaamheid. Interessant is verder het aan de werkvloer ontsproten initiatief om in de uitvoering voor beide zijden relevante kennisdomeinen (Integraal Veiligheidsbeleid, Jeugdzorg, Kwaliteitszorg) te herschikken, dat wil zeggen tot een taakverdeling tussen betrokken HBO-instellingen te komen. Er is uitdrukkelijk ook behoefte aan schakeling tussen HBO-instellingen en PA bij de ontwikkeling van de domeinen, niet alleen via gezamenlijke participatie aan werkconferenties maar ook in meer directe zin. Ook internationalisering moet daarbij aandacht krijgen. Ter illustratie kan tenslotte gewezen worden op onderling overleg over de mogelijkheid om de BAMA-opzet binnen HBO-instellingen te verbinden met onderdelen van PA-onderwijs, hetgeen in potentie onder meer interessante randvoorwaarden zou kunnen gaan bieden voor doorlopende leerlijnen van mbo naar hbo.

## Aanscherping van het perspectief

Aan beide zijden is de wil om de samenwerking verder te versterken uitdrukkelijk aanwezig. Samenwerking in de zin van co-makership op wederkerige basis lijkt daarbij een breed gedragen streven. Samenwerking met andere woorden onder de noemer van 'gemeenschappelijkheid'. Dat streven wordt niet gezien als doel op zich, maar dient in dienst te staan van de kwaliteit van het onderwijs. Uiteindelijk staat de student en zijn/haar competentieontwikkeling met het oog op zijn/haar leer- en arbeidsloopbaan centraal. Dáártoe moet het aan beide zijden beschikbare potentieel aan faciliteiten en expertise worden ontgonnen en optimaal benut. Dit project heeft geleerd dat aan dat uitgangspunt uitwerking gegeven kan worden langs een drietal lijnen: een structuurgerichte lijn, een procesgerichte lijn en een productgerichte lijn. Reeds bestaande initiatieven kunnen ook langs die lijnen verder aangejaagd, uitgebreid en versterkt worden. Hoewel de drie lijnen in de praktijk onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn worden ze hier kort afzonderlijk toegelicht.

*Een structuurgerichte lijn*

De kern van de structuurgerichte lijn is om zorg te dragen voor een goede structurele verbinding tussen het bestuurlijk niveau en het uitvoerend niveau door op beleidsmatig niveau voldoende houvast i.c. werkbaarheid te creëren. Dat veronderstelt op bestuurlijk niveau helder en eenduidig geformuleerde kaders, op beleidsmatig niveau aanspreekpunten in een frontoffice (de éénpoortgedachte) en heldere verantwoordelijkheden en bevoegdheden voor representanten in de onderscheiden overleggremia. Essentieel is daarbij het organiseren van adequate feedback mechanismen ‘van de werkvloer naar boven’ en vice versa, waarin gevraagd en ongevraagd terugkoppeling van ideeën en ervaringen plaats kan vinden. Aanzetten blijken inmiddels aanwezig, het komt er op aan de randvoorwaarden te creëren voor de verdere ontwikkeling en uitbouw daarvan. Overigens kan hier ook geattendeerd worden op een perspectief dat de samenwerking tussen betrokken instellingen op bestuurlijk niveau overstijgt, namelijk afstemming op landelijk niveau tussen bijv. gerelateerde departementen, brandweer, politie en regulier onderwijs.

*Een procesgerichte lijn*

De zorg voor een adequate op samenwerking gerichte structuur en organisatie is essentieel. Daarbij past ook het formaliseren van een en ander, inclusief het vastleggen daarvan in protocollen, jaarplannen, etc. Even belangrijk is echter dat structuren in de praktijk ook functioneren en formele afspraken ook daadwerkelijk tot uitvoering komen. Formele afspraken en feitelijkheid moeten met elkaar sporen. Voldoende aandacht voor een procesgerichte lijn is daarom van groot belang voor het realiseren van betekenisvolle samenwerking in de praktijk. Op bestuurlijk en beleidsmatig niveau gaat het daarbij om draagvlak en vertrouwen. Het belang van samenwerking moet echter vooral ook ‘tussen de oren’ zitten van betrokken docenten en studenten, zij moeten overtuigd zijn van het nut en de betekenis van co-educatie. De ‘drive’ om samen te werken moet er zijn en aangejaagd worden. Het gaat met andere woorden om het creëren en versterken van een samenwerkingscultuur op alle niveaus. Actoren op alle niveaus dienen zich dat te realiseren, en daarvoor lijkt zeker een belangrijke taak weggelegd voor het HRD-beleid in betrokken instellingen, waarin bijvoorbeeld ook de wederzijdse uitwisseling van professionals een belangrijke plaats zou kunnen krijgen.

*Een productgerichte lijn*

Evident is dat de samenwerking zich moet richten op co-educatie in enge zin. Die dient zich echter niet te beperken tot het puur mee laten draaien van politiestudenten in bestaande programma's van reguliere instellingen. Het project leert dat het uitdrukkelijk zal moeten gaan om wederkerigheid en – wellicht nog belangrijker – de zorg voor een adequate match zowel tussen studentenpopulaties van beide kanten als qua onderwijskundige vormgeving en/of voucherachtige benaderingen. Betrokkenen zijn bezig met een herbezinning op genoemde punten. Wat het matchen van studentenpopulaties betreft is bijvoorbeeld de suggestie illustratief om politiestudenten te plaatsen in groepen met deeltijdstudenten uit het reguliere onderwijs.

De samenwerkingsambities in productmatige zin gaan echter veel verder dan co-educatie in enge zin. In dat verband moet gedacht worden aan:

- verbreding van het palet aan opleidingen voor co-educatie;
- het gemeenschappelijk ontwikkelen van opleidingen of onderdelen daarvan (kernopgaven, minors, etc.);
- uitwisseling van docenten;
- studenten van verschillende instellingen gezamenlijk projecten laten draaien;
- het ontwerpen en openstellen van leerroutes voor elkaars studenten;
- het gemeenschappelijk verder ontwikkelen van voor politie en regulier onderwijs relevante domeinen/vakgebieden, onder meer via het gemeenschappelijk optrekken van lectoren aan beide zijden op genoemde domeinen;
- aandacht voor mogelijkheden om gezamenlijk doorlopende leerlijnen mbo-hbo te creëren.

Het project maakt duidelijk dat er op dit vlak velerlei mogelijkheden zijn, die in de betrokken gremia met het nodige vertrouwen en de beschikbare creativiteit verder kunnen worden verkend en ontwikkeld.



# Slotbeschouwing

Ontwikkelingen in de samenleving en de daarmee gepaard gaande dynamiek in rollen en taken van de politie benadrukken toenemend het belang van ‘vermaatschappelijking’ van het politieonderwijs. Samenwerking tussen politieonderwijs en regulier onderwijs is er op gericht bestaande schotten tussen beide werelden te slechten, teneinde politiestudenten adequaat voor te kunnen bereiden op hun rol in een veranderende samenleving. Een rol waarin zij ook toenemend geconfronteerd zullen worden met professionals uit andere disciplines en sectoren. Dit tekent tevens ook het belang van het reguliere onderwijs bij samenwerking met het politieonderwijs. De professionals die het reguliere onderwijs aflevert zullen omgekeerd immers evenzeer geconfronteerd worden met politiefunctionarissen. Bovendien zijn kennisdomeinen in ontwikkeling die politieonderwijs en regulier onderwijs beide raken. Niet alleen ten behoeve van kennisinnovatie *séc* maar ook als onderbouw voor de kwaliteit en inhoud van opleidingstrajecten, is daar gemeenschappelijke kennisontwikkeling evident van belang. Politieonderwijs en regulier onderwijs beschikken over eigen faciliteiten en expertise. Ook vanuit maatschappelijke kostenoverwegingen zou hun beider potentieel optimaal aanbeoordeld en benut kunnen worden.

De aanvankelijk rond het jaar 2000 geformuleerde motieven voor samenwerking tussen politieonderwijs en regulier onderwijs zijn de afgelopen jaren alleen nog maar versterkt en uitgebreid. De in dit rapport gesignaleerde ontwikkelingen in de samenwerking, de wil tot samenwerking en de bereidheid bij betrokkenen om van opgedane praktijkervaringen te leren, onderstrepen dit nadrukkelijk. In het voorgaande is het perspectief voor (verdere) versterking van de samenwerking tussen beiden werelden geschetst. Zonder te treden in de autonomie van Politieacademie en onderwijsinstellingen om ook met derden samenwerkingsrelaties aan te gaan, ligt het voor de hand om dat perspectief vooralsnog te leggen op de samenwerking tussen de aangewezen instellingen. Daarmee wordt versnippering van energie voorkomen en de benodigde diepgang gewaarborgd.

Het is verregaand naïef om te veronderstellen dat samenwerking tussen zo verschillende werelden als politieonderwijs en regulier onderwijs van de een op de andere dag ‘als vanzelf’ optimaal gerealiseerd wordt. Dit vraagt de nodige tijd en veronderstelt verschillende krachten: beeldkracht, vormkracht en samenwerkingskracht. Beeldkracht verwijst naar visie, ideeën en creativiteit. Vormkracht wordt zichtbaar in het vermogen om visies en ideeën tastbaar te maken. Samenwerkingskracht gaat om het vermogen om in wederzijdse afhankelijkheid innovaties te realiseren die de kwaliteiten van elk van de betrokken partijen overstijgen. Langs de drie lijnen die in het voorgaande hoofdstuk geschetst zijn, zijn belangrijke voorwaarden aangegeven om het perspectief van samenwerking tussen politieonderwijs en regulier onderwijs aan te scherpen en de samenwerking verder te versterken. Inzet van bovengenoemde krachten zal belangrijke impulsen geven aan de realisering ervan.

# Bijlage 1

## Werkdocumenten en workshop

De werkdocumenten waarop dit rapport is gebaseerd zijn:

- het verslag van een beschrijvend onderzoek naar samenwerking in de uitvoeringspraktijk van begin 2005;
- een inangansnotitie voor de workshop, mede gebaseerd op gesprekken met sleutelfiguren anno begin 2007.

De workshop heeft plaatsgevonden op 19 januari jl., onder leiding van KBA. Participanten waren 3 representanten van de Politieacademie, 3 representanten van betrokken ROC's, 3 representanten van betrokken hbo-instellingen en (als waarnemer) de secretaris van de POR.

Participanten aan workshop:

- Conchita Alvarez      Politieacademie
- Rob Appelhof        Politieacademie
- Jan Arends            ROC de Friese Poort (plaatsvervanger voor  
Daan Postma en P. Molenaar, ROC Amsterdam)
- Ben Hövels            KBA (voorzitter)
- Henk Huisjes        Politieonderwijsraad (waarnemer)
- Frits Jellema        Saxion Hogeschool
- Giesla Kanhai        Albeda College
- Jan Prins             Politie Academie
- Mien Prins            Albeda College
- Dick Sweitser        Saxion Hogeschool
- Rob Ruts             Haagse Hogeschool (plaatsvervanger  
voor Tim van Tongeren)